

KÄLLKOLL USA-VALET

Avsnitt 4

Så funkar demokratin i USA

Introduktion och arbetsblad

Av Anna Klockar och Mia Vestman

KÄLLKOLL USA-VALET

Om serien

Nu stundar ett presidentval i USA och världens ögon riktas mot landet i väst. Hur ska man navigera bland de stora mängder av nyheter och information som vi utsätts för dagligen? Källkollarna och journalisterna Åsa Larsson och Jack Werner går på djupet i nyhetsflödet kring den amerikanska valrörelsen, tittar närmare på virala snackisar och ger publiken en inblick i amerikansk politik. Tillsammans med programledarkollegan Edwin Safari hjälper de tittaren att bättre förstå sin omvärld och ger tips på hur vi kan bli vassare på källkritik och källtillit.

Programserien *Källkoll USA-valet* består av fem avsnitt.

Syfte

Att få våra elever att engagera sig i omvärldsfrågor är i förlängningen en demokratisk fråga. Att eleverna också tänker källkritiskt och funderar över syfte och mål med den information de tar del av blir allt viktigare i det komplexa samhälle som vi lever i. Den här programserien syftar till att skapa intresse för samhällsfrågor hos eleverna, få dem att se vikten av att engagera sig i demokratiska frågor och samtidigt bli källkritiska medborgare.

Genom att arbeta med serien, tillsammans med det här arbetsmaterialet, utifrån olika dilemman och samhällsfrågor i den amerikanska valrörelsen, så blir företeelser som spridningen av konspirationsteorier och falska nyheter samt begrepp som demokratiindex, majoritetsval och yttrandefrihet åskådliggjorda för eleverna.

Målet med serien är i förlängningen att bidra till en starkare tilltro till demokrati och yttrandefrihet.

Målgrupp

Serien passar för elever i årskurs 7-9 samt gymnasiet.

Ur Lgr11, Skolans värdegrund och uppdrag:

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.

Kopplingar till kursplanen i samhällskunskap åk 7-9, Lgr11

Ur syftestexten:

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

- kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Ur centralt innehåll:

- Vad begreppen demokrati och diktatur, monarki och republik samt parlamentarism och presidentstyre innebär. Exempel på hur dessa olika stats- och styrelseskick kan fungera.
- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

Gy11, Gymnasieskolans uppdrag

”Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället. Skolan ska förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som alla omfattas av.

Eleverna ska träna sig i att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden för att inse konsekvenserna av olika alternativ.”

Skolans uppdrag

Värdegrund och demokrati är ofta sammankopplat i skolan, och undervisningen ska fokusera både på om, för och genom demokrati. Alltså undervisning **om** demokrati **för att** stärka demokratin och **genom** demokratiska arbetssätt. Med hjälp av *Källkoll USA* kan eleverna få arbeta med just detta; genom att reflektera över och jämföra olika demokratier och styrelsesätt, samt genom uppgifter baserade på demokratiska principer införlivas detta i undervisningen på ett självklart sätt.

Om arbetsbladet

Arbetsbladet är indelat i två delar:

- Den första delen är en introduktion till hela programserien.
Det är en bra förberedelse inför arbetet med det första avsnittet.
- Den andra delen är en avsnittsspecifik del. Den innehåller diskussionsfrågor och uppgifter att arbeta enskilt eller tillsammans med.

Att arbeta med programserien

Varje avsnitt har sitt specifika innehåll, och uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i programmet med fokus på olika former av jämförelser, och aktiviteter kopplade till relevanta förmågor och situationer som lyfts fram i respektive avsnitt. Avsnitten och de olika uppgifterna handlar om demokrati, men ger också eleverna konkreta aktiviteter där demokratiska arbetssätt ligger till grund för uppgiften.

Programserien kretsar kring ett antal begrepp som är centrala i undervisning om demokrati och politik. Dessa begrepp kan, beroende på elevgruppens sammansättning och kunskap om ämnet, vara bra att förklara och diskutera innan programmen ses, som en grund för elevernas förståelse. Eleverna kan också försöka hitta exempel på några av begreppen när de tittar på seriens olika avsnitt.

Begrepp som berörs i serien

makt	rättvisa
jämlikhet	jämställdhet
demokrati och diktatur	monarki och republik
parlamentarism och presidentstyre	stats- och styrelseskick
populism	aktivism
extremism	makt – både formell och informell
yttrandefrihet	mänskliga rättigheter
källmedvetenhet	konspirationsteorier
algoritmer	trollfabriker

Avsnitt 4

Så funkar demokratin i USA

Om avsnittet

Valet närmar sig och opinionsmätningarna visar på fördel för en av kandidaterna. Men hur pålitliga är opinionsundersökningar och hur går det till när amerikaner röstar? Jack, Åsa och Edwin gör ett sista nedslag i den amerikanska valrörelsen och tar pulsen på demokratin i landet.

Dagens fakta

Det amerikanska valsystemet är inte helt lätt att förstå sig på – och inte helt lätt att ta sig igenom ens som medborgare i USA.

1. Hur fungerar det amerikanska valsystemet? Sammanfatta hur det förklaras i programmet.
2. Vilken roll spelar de röstades bostadsort i röstningen?
3. Vad är en elektorsröst?
4. Vad innebär begreppet ”swing state”?
5. Vilka svagheter kan du se med det amerikanska systemet?

Dagens begrepp

Inför viktiga val är intresset stort för opinionsmätningar. Men, hur stor tilltro ska vi egentligen sätta till dessa?

1. Vad är en opinionsmätning?
2. Vad säger de senaste opinionsmätningarna om ställningen för Biden och Trump?
3. Kan vi lita på opinionsmätningar? Varför/varför inte?
4. Hur kommer det sig att opinionsmätningarna inför förra presidentvalet i USA visade något helt annat än valresultatet?

Dagens bubblare

I det amerikanska valet kan även etnicitet ha betydelse för valresultatet. Vad innebär det i realiteten?

1. Varför är väljarnas etnicitet viktig för presidentkandidaterna?
2. Röstar svarta och latinamerikaner i USA främst på republikanerna eller demokraterna?
3. I programmet säger Jack och Åsa att väljarnas etnicitet påverkar deras möjligheter att rösta. Hur menar de?
4. Vad innebär *gerrymandering*? Hur kan det påverka valresultatet?

Dagens jämförelse

Att ett land styrs demokratiskt innebär uppenbarligen att det kan ledas på många olika sätt. Även om många länder i världen går under benämningen demokratier, så kan det innebära vitt spridda sätt när det kommer till frågan om "folkstyre".

1. Jämför USA:s valsystem med Sveriges. Vilka skillnader är det?
2. Vad är demokratiindex?
3. Hur ligger USA till på skalan för demokratiindex?
4. Vilka fler demokratier runt om i världen kan benämnas som bristfälliga? Ge exempel på några sådana länder.
5. En faktor som gör att USA får ett lägre demokratiindex är att de har lågt valdeltagande. Varför skiljer sig valdeltagandet åt så markant mellan Sverige och USA? Hur förklaras det i programmet? Kan det finnas fler faktorer, tror du?
6. Hur påverkas demokrati av ett lågt valdeltagande?
7. Förutom lågt valdeltagande, vilka fler faktorer gjorde att USA halkade ner på demokratiindexet efter förra valet?

Arbetsbladet är skapat av Anna Klockar och Mia Vestman tillsammans med UR

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttagas. Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).